

Електронне
наукове видання

ISSN 2617-572X
DOI: 10.25313/2617-572X-2019-5

«ПУБЛІЧНЕ
АДМІНІСТРУВАННЯ
ТА НАЦІОНАЛЬНА
БЕЗПЕКА»

№ 5 (7) / 2019

ББК 66.061.43
УДК 351
П88

Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека» зареєстровано в міжнародних каталогах наукових видань та наукометричних базах даних: Polish Scholarly Bibliography; Google Scholar; Ulrichsweb Global Serials Directory; Scientific Indexing Services; Electronic Journals Library; Bielefeld Academic Search Engine (BASE); International Institute of Organized Research; CiteFactor; Cosmos Impact Factor; Academic keys; JOURNAL FACTOR; The Journals Impact Factor (JIF); CrossRef.

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ

Видання включено до Переліку наукових фахових видань
МОН України (категорія Б) з державного управління (спеціальність 074),
на підставі Наказу Міністерства освіти та науки України
№ 358 від 15.03.2019.

У виданні опубліковані наукові статті з висвітленням теоретичних та практичних аспектів у сфері публічного управління та національної безпеки. Для наукових працівників, викладачів, студентів, фахівців у сфері національної безпеки, працівників державних установ, юридичних компаній, судів, правоохоронних органів й інших зацікавлених осіб.

Матеріали публікуються мовою оригіналу в авторській редакції.

Редакція не завжди поділяє думки і погляди автора. Відповідальність за достовірність фактів, імен, географічних назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

У відповідності із Законом України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей і матеріалів цієї збірки, посилання на авторів та видання є обов'язковими.

© Автори статей, 2019
© Електронне наукове видання
«Публічне адміністрування
та національна безпека», 2019

ISSN 2617-572X Elektronne naukove vidannâ "Publîčne administruvannâ ta nacional'na bezpeka"

УДК 336.1:658.115.6

Стойка Андрій Васильович

*доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри туризму та логістики
Донецький державний університет управління*

Стойка Андрей Васильевич

*доктор наук по государственному управлению, профессор,
заведующий кафедрой туризма и логистики
Донецкий государственный университет управления*

Stoyka Andriy

*Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Head of the Department of Tourism and Logistics
Donetsk State University of Management*

ORCID: 0000-0001-5777-8153

DOI: 10.25313/2617-572X-2019-5-6695

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

ИННОВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫМ ОБЕСПЕЧЕНИЕМ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТЕРРИТОРИЙ

INNOVATIVE ASPECTS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF INFORMATION SUPPORT FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TERRITORIES

Анотація. В статті обґрунтовано теоретичні засади інформаційного забезпечення системи публічного управління в частині впровадження інновацій для забезпечення сталого розвитку територій. Надано визначення «інноваційного потенціалу окремої території».

Визначено складові інноваційної системи – інноваційний потенціал, інноваційна інфраструктура, інноваційний процес. Розкрито зміст інноваційного розвитку територіальних громад через забезпечення реалізації стратегічних пріоритетів розвитку території з використанням інформаційного потенціалу регіону. Надано характерні ознаки розвитку та конкурентоспроможності територіальної громади, які допомагають ідентифікувати територіальну громаду з інноваційним типом розвитку.

Розглянуто управління сталим розвитком регіону в умовах інформаційного суспільства. Доведено необхідність інформаційного забезпечення публічного управління за допомогою даних безперервного моніторингу параметрів сталого розвитку.

Ключові слова: публічне управління, інформаційні потоки, інформаційне забезпечення, інноваційний потенціал, інноваційний розвиток, сталий розвиток, розвиток територій.

Аннотация. В статье обоснованы теоретические основы информационного обеспечения системы публичного управления в части внедрения инноваций для обеспечения устойчивого развития территорий. Дано определение «инновационного потенциала отдельной территории».

Определены составляющие инновационной системы – инновационный потенциал, инновационная инфраструктура, инновационный процесс. Раскрыто содержание инновационного развития территориальных громад путем обеспечения реализации стратегических приоритетов развития территории с использованием информационного потенциала региона. Предоставлено характерные признаки развития и конкурентоспособности территориальной громады, которые помогают идентифицировать территориальную громаду с инновационным типом развития.

Рассмотрено управления устойчивым развитием региона в условиях информационного общества. Доказана необходимость информационного обеспечения публичного управления с помощью данных непрерывного мониторинга параметров устойчивого развития.

Ключевые слова: публичное управление, информационные потоки, информационное обеспечение, инновационный потенциал, инновационное развитие, устойчивое развитие, развитие территорий.

Summary. The article substantiates the theoretical foundations of information support of the public administration system in terms of the introduction of innovations to ensure sustainable development of territories. The definition of «innovative potential of a separate territory» is given.

The components of the innovation system are defined – innovation potential, innovation infrastructure, innovation process. The content of the innovative development of territorial communities is revealed by ensuring the implementation of strategic priorities for the development of the territory using the information potential of the region. The characteristic features of the development and competitiveness of a territorial community are given, which help to identify a territorial community with an innovative type of development.

The article deals with the management of sustainable development of the region in the context of information society. The necessity of information support of public administration is proved with the help of data of continuous monitoring of parameters of sustainable development.

Key words: public administration, information flows, information support, innovative potential, innovative development, sustainable development, development of territories.

Постановка проблеми. Побудова інноваційної економіки та створення ефективної системи управління нею можливі за умов «принципових змін напрямів розвитку, запровадження нових концептуальних підходів до обґрунтування стратегічних пріоритетів, значної модернізації методів і форм використання ресурсів на всіх рівнях інноваційної системи, корінної трансформації взаємодії науки, бізнесу, влади, суспільства. У цьому контексті одним із пріоритетних напрямів інноваційного розвитку країни є її територіальний аспект. Зміни сучасних умов функціонування національної економіки та її локальних підсистем (регіонального, місцевого, галузевого рівня), зумовили потребу в розробці та впровадженні інноваційних методів і способів реалізації цільових настанов розвитку як країни в цілому так і її територіальних громад з метою забезпечення їх конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі. Зазначене обумовлює актуальність дослідження процесів інноваційного розвитку на місцевому рівні, обґрунтування доцільності запровадження визнаних передовими країнами світу менеджмент-орієнтованих підходів до управління інноваційним розвитком територіальних громад в сучасних умовах господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями різних аспектів автоматизації управління і формування інформаційної інфраструктури займалися: В. Бакуменко, А. Голубицький, А. Дегтяр, Л. Донець, Г. Климовицька, Т. Куценко, А. Нікіфоров, Я. Пушак, С. Чистов, О. Шевчук та інші. Проте особливості інноваційні аспекти публічного управління інформаційним забезпеченням, зокрема сталого розвитку територій, наразі потребують пошуку шляхів вирішення.

Мета статті — дослідження інноваційних аспекти публічного управління інформаційним забезпеченням сталого розвитку територій в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Під інноваційним розвитком будемо розуміти складний процес прикладного характеру зі створення та впровадження інновацій з метою якісних змін об'єкта управління та отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного чи іншого виду ефекту, який пов'язаний з необхідною умовою його виживання та розвитку в довгостроковій перспективі. Традиційно поняття «інновація», «інноваційний процес» «інноваційний розвиток» розглядаються науковцями як економічні категорії, і більшість дослідників-економістів їх розкривають крізь призму розвитку підприємницької (промислової) діяльності, не торкаючись аспектів територіального розвитку [1, с. 5]. У даному дослідженні концепт інноваційного розвитку спроектовано на рівень місцевого самоврядування, для чого далі буде запропоновано відповідні моделі інноваційного розвитку, які ґрунтуються на необхідності задоволення комплексу потреб територіальної громади з урахуванням «тривимірності» її очікувань — реалізації соціальних, економічних та екологічних впливів, що лежать в основі концепції сталого розвитку, та, водночас, забезпечують прогрес і конкурентоздатність територіальної громади. Згідно ст. 1 закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2] територіальна громада — це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр. Звідси виокремлюється дві характерні риси соціально-економічного розвитку територіальної громади. З одного боку, це її адміністративна самостійність, а з іншого — загальнодержавні пріоритетні напрями розвитку. Н. Мешко зазначає, що ці характерні особливості проявляються в умовах

формування регіональної інноваційної економіки, оскільки «механізми реалізації стратегічних завдань узгоджують два регіональних критерії розвитку — відповідність цілям регіону й використання сукупності засобів регіону для вирішення загальнодержавних завдань» [1, с. 5]. Інноваційний розвиток територіальної громади, як і всієї країни в цілому, залежить від наявності тих самих передумов (або компонентів), які складають основу інноваційної системи — інноваційного потенціалу, інноваційної інфраструктури, інноваційних процесів. Підґрунтям для забезпечення інноваційного розвитку територіальної громади є відповідна нормативно-правова та місцева організаційно-розпорядча база, інноваційна культура, а також система знань та інформації, якими «володіє» дана громада. Суб'єктами управління інноваційним розвитком територіальної громади виступають господарські об'єднання, підприємства та організації різних форм власності, приватні підприємці, які здійснюють інноваційну діяльність на території муніципального утворення, навчальні та наукові заклади, що реалізують навчання та підвищення кваліфікації кадрів для здійснення інноваційної діяльності, інші установи та відомства, що забезпечують контроль за належним використанням інноваційного потенціалу та інноваційної інфраструктури.

На місцевому рівні інноваційний потенціал окремої території можна визначити як сукупність всіх видів ресурсів (економічних, фінансових, виробничо-технологічних, людських, інтелектуальних, культурних, правових тощо), які є у розпорядженні територіальних громад, і використовуються ними під час здійснення діяльності зі створення нового або вдосконаленого продукту, забезпечення інтенсивного розвитку виробництва, зміни характеру праці, суспільного відтворення.

Зміст інноваційного розвитку територіальних громад розкривається через забезпечення реалізації стратегічних пріоритетів розвитку території з використанням власних сильних сторін (зокрема, на основі міжсекторного партнерства та проектного підходу) та можливостей зовнішнього середовища її застосуванням продуктивної взаємодії із суб'єктами зовнішнього оточення (на основі міжмуніципального співробітництва та корпоративних підходів). Такі суб'єкти взаємодії, як різноманітні інтеграційні, інноваційно-орієнтовані об'єднання, зокрема, кластерні, відіграють значну роль у забезпеченні інноваційного розвитку територіальних громад. Вони підвищують конкурентоспроможність, у першу чергу, своєї мережі за рахунок синергетичного ефекту організацій-партнерів (учасників цієї мережі) під час реалізації спільної діяльності, а по-друге — вони формують інвестиційно-привабливе середовище для залучення інвестицій до місцевого розвитку, тим самим сприяючи і конкурентоспроможності територіальної громади.

Ключовими ознаками інноваційного розвитку територіальних громад є: позитивна динаміка розвитку території, яка забезпечується за рахунок успішної реалізації стратегічних пріоритетів місцевого та регіонального розвитку, а також ініціалізації, виробництва, освоєння, впровадження і комерціалізації інноваційних ідей з метою підвищення рівня та якості життя територіальної громади та переведення її на нові стандарти, орієнтовані на інкорпорування до економіки знань та інформаційного суспільства в цілому.

Висока якість та результативність управлінської діяльності, застосування органами місцевого самоврядування новітніх управлінських підходів, моделей та технологій, що в цілому сприяє розвитку та конкурентоспроможності територіальної громади, раціональному використанню її потенціалу, формуванню іміджу території, підвищенню рівня довіри до влади:

- стабільність та збалансованість місцевого розвитку, орієнтація на довгострокову перспективу та отримання соціального, економічного, екологічного, науково-технічного ефекту, що у комплексі відповідає вимогам сталого розвитку, і швидше, ніж на національному рівні, сприймається та розповсюджується населенням даної території — територіальною громадою.
- побудова регіональної та місцевих економік на основі сучасних моделей партнерства, інтеграційного об'єднання суб'єктів діяльності, соціальної відповідальності;
- адаптація передового досвіду та кращих практик до здійснення інноваційної діяльності на місцевому рівні з урахуванням особливостей даної території, її переваг та можливостей;
- активізація процесів спеціалізації та кооперування в науково-технологічній, виробничій та інших сферах життєдіяльності територіальної громади.

Наявність всіх вищевказаних ознак є обов'язковою для того, щоб ідентифікувати територіальну громаду з інноваційним типом розвитку.

Окремі дослідники зазначають, що зрушення в реформації органів державного та місцевого самоврядування можна досягти, якщо активно впроваджувати нові методи та нові технології управління, ефективні інструменти та підходи, які націлені на розв'язання питань ефективного розвитку самої системи публічного управління і одночасно створювати міцне підґрунтя для подальшого розвитку суспільства і держави в цілому [3]. Будь-які зрушення потребують досить радикальних змін у самій організації структури управління органів публічної влади і певних технологічних інновацій у процесах надання послуг цими інституціями. Водночас, коли швидкими темпами розвиваються інформаційні технології, інструментарій мережі Інтернет все глибше проникає у повсякденне життя соціуму, соціальні мережі стають інструментом обміну інформацією,

обговоренням та поділу різних думок між людьми, організації різних суспільних утворень для вирішення тих чи інших завдань. Неможливо не використовувати подібний потенціал в методах ефективного виконання обов'язків державних інституцій перед суспільством. Розрив між інтелектуальним та інформаційно-технологічним розвитком суспільства, а також застарілими методами роботи органів державної влади на всіх її рівнях породжують колосальний дисбаланс між прагненнями соціуму щодо швидкого реагування на його певні потреби з боку держави та фізичною, технічною, професійною та інтелектуальною неможливістю держави відреагувати на такі запити.

Управління сталим розвитком регіону в умовах інформаційного суспільства із зазначених позицій виглядає як інтегрована діяльність суб'єктів, що здійснюють цілеспрямований вплив на соціальну, економічну та екологічну сфери цього регіону з метою їх збалансованого розвитку та задоволення життєвих потреб нинішнього і майбутніх поколінь, з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій і систем. При цьому управлінські рішення, спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку, розробляються, приймаються та реалізуються на основі повної та достовірної інформації, яка циркулює в межах інформаційного простору цього регіону та поза ним, та із залученням відомої множини суб'єктів (органи державної влади та органи місцевого самоврядування, громадські організації, підприємства й організації усіх форм власності, окремі громадяни), що діють у межах цього регіону та поза ним і зацікавлені у його сталому розвитку.

Інформаційне забезпечення такої діяльності цих суб'єктів має ґрунтуватися на даних безперервного моніторингу параметрів сталого розвитку, що передбачає добір інформації із збалансованого набору джерел за наперед визначеними індикаторами сталості розвитку регіону та її аналітичну обробку. Результати моніторингу вказуватимуть на певний рівень сталості розвитку цього регіону, можливі небезпеки і загрози, а також на реальні й можливі зміни у соціальній, економічній сферах, навколишньому природному середовищі і мають використовуватимуться для коригування управлінських впливів на процеси забезпечення сталого розвитку.

Проте, на наш погляд, на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства все ж варто визначитися з пріоритетом названих складових, що у свою чергу визначатиме характер і спрямування управлінських впливів. По-перше, в інформаційному суспільстві управління сталим розвитком здійснюється (може здійснюватися) в умовах, коли суб'єкт та об'єкт цього управління мають приблизно рівні можливості доступу до інформації про стан і тенденції розвитку соціальної, економічної та

екологічної систем. Це забезпечується відповідним рівнем розвитку інформаційно-комунікаційних систем і технологій. Інформатизація суспільства є одним з визначальних факторів виходу цивілізації на рівень сталого розвитку, оскільки передбачає здійснення виробничо-господарської та соціоприродної діяльності на основі адекватної інформації і тих інформаційних технологій, які забезпечують еволюцію системи «людина-суспільство-біосфера». Тобто, пройшовши певний етап розвитку техніки та технологій, суспільство наштовхується на проблему не стільки доступу до певної інформації, скільки пошуку, обробки та надання за призначенням максимально точної інформації, яка потрібна «тут і зараз» для забезпечення виконання певних функцій, зокрема досягнення сталого розвитку. Таким чином, у центрі уваги опиняється людина як споживач певної інформації.

По-друге, в інформаційному суспільстві людина опиняється в епіцентрі комунікаційних процесів та інформаційного перенавантаження. З цих позицій уявлення про сталість і збалансованість соціальної, економічної та екологічної сфер можуть бути викривлені неадекватністю та відповідно незбалансованістю інформації, що надходить до певного суб'єкта. За таких умов людина може як переоцінювати, так і недооцінювати наявні та потенційні небезпеки, що з цим пов'язані. Тобто, не зважаючи на наявність та нестримний розвиток інформаційних технологій і систем, призначених для автоматичної обробки інформації, залишається актуальною проблема формування здатності людей здійснювати фільтрування та аналіз необхідної інформації.

По-третє, як виявляється, бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних систем і технологій не здатен замінити міжлюдської комунікації, а лише модернізує її форми і засоби. Натомість актуальним є використання новітніх технологій не як заміника, а як «помічника» людини в її комунікативній взаємодії з іншими людьми. Так, досліджуючи питання сталого розвитку міст, О. Бейко наголошує, що сталий розвиток може бути реалізований через: консультації з громадою зацікавлених сторін щодо побудови стратегічного бачення міста, консультації щодо планування навколишнього середовища та процесу управління, фінансової самодостатності, через участь громадян в економічному житті їхніх міст [4, с. 252]. Це означає, що саме міжлюдська комунікація, базована на сучасних інформаційних технологіях, є однією з важливих складових забезпечення сталого розвитку.

Висновки. Отже, на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства розкрито питання про те, як публічне управління, використовуючи новітні технічні і технологічні надбання в інформаційній сфері, здатно ефективно управляти сталим розвитком території.

Література

1. Мешко Н. П. Управління інноваційно-інвестиційним потенціалом мезорівня в умовах міжнародної інтеграції: монографія / Н. П. Мешко. Д.: ДНУ, 2008. 428 с.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.1997р. No 280 // Відом. Верховної Ради України. 1997. N 24. Ст. 170.
3. Дегтярьова І. Інновації в державному і муніципальному управлінні як необхідна умова соціально-економічних досягнень в сучасній Україні. URL: <http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol1/5-11.pdf>
4. Бейко О. «Добре місцеве врядування»: можливий порядок денний для України / О. Бейко // Проблеми формування добрососудного, належного місцевого врядування: збірник матеріалів та документів / за заг. ред. М. Пухтинського. К.: Атіка, 2008. С. 250–257.

References

1. Meshko N. P. Upravlinnja innovacijno-investycijnym potencialom mezorivnja v umovakh mizhnarodnoji integhraciji: monoghrafija / N. P. Meshko. D.: DNU, 2008. 428 s.
2. Pro misceve samovrjaduvannja v Ukrajinі: zakon Ukrajinі vid 21.05.1997r. No 280 // Bidom. Verkhovnoji Rady Ukrajinі. 1997. N 24. St. 170.
3. Deghtjarjova I. Innovaciji v derzhavnomu i municypaljnomu upravlinni jak neobkhidna umova socialjno-ekonomichnykh dosjaghenj v suchasnij Ukrajinі. URL: <http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol1/5-11.pdf>
4. Bejko O. «Dobre misceve vrjaduvannja»: mozhlyvyj porjadok dennij dlja Ukrajinі / O. Bejko // Problemy formuvannja dobrochesnogho, nalezhnogho miscevogho vrjaduvannja: zbirnyk materialiv ta dokumentiv / za zagh. red. M. Pukhtynsjkogho. K.: Atika, 2008. S. 250–257.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2020